

Oplevelser og opfattelser af antisemitisme

Anden undersøgelse af forskelsbehandling af og hadforbrydelser mod jøder i EU

Resumé



I artikel 21 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder anerkendes retten til at være fri for forskelsbehandling, herunder på grundlag af race, etnisk eller social oprindelse, religion eller tro, politisk eller anden overbevisning.

Da du sidst gik ind i en af Europas mange smukke synagoger, oplevede du da, at svært bevæbnede politifolk bevogtede indgangene? Det er et nedslående syn. Men her, mere end 70 år efter holocaust, er det også et alt for velkendt syn. Det er ikke blot synagoger, der har behov for beskyttelse – også ved utallige lokale jødiske centre og skoler er der gennemført sikkerhedsforanstaltninger. Jøder er også mål for ondsindede kommentarer på internettet, i medierne og inden for politik, de må finde sig i at blive mødt af fjendtlige blikke og tegn, når de bevæger sig rundt i deres område, de støder på graffiti og andre former for vandalisme, og de udsættes for forskelsbehandling i sociale sammenhænge, i skoler og på arbejdspladsen.

»Antisemitisme i Tyskland i dag er helt, som den var for 30 år siden. I de seneste 12 år har antisemitisme ikke længere været tabu i Tyskland, og derfor optræder den hyppigere – både verbalt og fysisk, på de tyske gader og veje og på sociale medier.« (Kvinde, 60-69 år, Tyskland)

EU og medlemsstaterne har en juridisk forpligtelse til at gøre alt, hvad der står i deres magt, for at bekæmpe antisemitisme effektivt og sikre det jødiske folks værdighed. Alligevel bliver jøder over hele EU ved med at opleve antisemitisme i form af vandalisme, fornærmelser, trusler, overgreb og endda mord.

En antisemitisme, der flourer åbenlyst i det offentlige rum, hindrer mennesker i at leve et jødisk liv i åbenhed og fri for frygt for deres sikkerhed og trivsel. Det viser Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheds (FRA) store undersøgelser i 2012 og 2018 om forskelsbehandling af og hadforbrydelser mod jøder i EU.

»Som det er nu, oplever jeg f.eks., at »jøde« er et udbredt skældsord i København. Som jøde, der er vokset op i Danmark, har jeg altid undgået at vise/fortælle, at jeg er jøde.« (Kvinde, 20-24 år, Danmark)

Det er umuligt at sætte ord på, hvor nedbrydende sådanne begivenheder i hverdagen kan være. Men en chokerende statistik sender et klart budskab: I de seneste fem år har i 12 EU-medlemsstater, hvor der har boet jøder i århundreder, mere end en tredjedel tilkendegivet, at de overvejer at emigrere, fordi de ikke længere føler sig trygge som jøder.

Bekæmpelse af antisemitisme skal understøttes af solide og pålidelige data, som kan vise, i hvilket omfang EU-medlemsstaterne lever op til deres forpligtelser i henhold til EU-retten på dette område, navnlig rammeafgørelsen om racisme og fremmedhad, direktivet om racelighed og direktivet om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse. Sådanne data er dog sjældent tilgængelige, hvilket også dokumentation indsamlet årligt af FRA viser ⁽¹⁾. EU og medlemsstaterne har således ofte kun mulighed for at træffe beslutninger om bekæmpelse af antisemitisme på grundlag af mangelfuld dokumentation.

⁽¹⁾ FRA (2018), *Antisemitism – Overview of data available in the European Union 2007-2017*. Luxembourg, Publikationskontoret.

Agenturets undersøgelsesdata og -resultater retter op på dette forhold ved at fremlægge oplysninger om de erfaringer, som personer i EU, der identificerer sig som jøder, har gjort sig med antisemitisme.

Den 6. december 2018 sendte EU's medlemsstater et klart budskab ved at vedtage Rådets erklæring om bekæmpelse af antisemitisme og udvikling af en fælles sikkerhedsstrategi, der skulle sikre en bedre beskyttelse af jødiske samfund og institutioner i Europa. Rådet bemærker, at antisemitisk had fortsat er udbredt, hvilket også bekræftes af resultaterne af FRA's 2018-undersøgelse, og opfordrer EU's medlemsstater til at håndtere antisemitisme og forbedre sikkerheden for jødiske samfund.

Dette resumé beskriver de vigtigste resultater af FRA's anden undersøgelse af jødiske samfunds oplevelser af hadforbrydelser i Den Europæiske Union – den største undersøgelse af jødiske samfund, der nogensinde er gennemført internationalt. Undersøgelsen dækkede 12 EU-medlemsstater med deltagelse af knap 16 500 mennesker, der identificerer sig som jøder. Det er læsning, der maner til eftertanke og understreger, at antisemitisme fortsat er udbredt i EU – og på mange måder er blevet bekymrende normaliseret.

»På arbejdspladsen og i medierne og på sociale medier optræder antisemitisme dagligt og uhæmmet.« (Kvinde, 40-44 år, Frankrig)



Vigtigste resultater og FRA's udtalelser

FRA har med afsæt i undersøgelsesresultaterne udformet følgende udtalelser, der skal bakke op om EU og nationale lovgivere i deres bestræbelser på at udarbejde og gennemføre foranstaltninger til forebyggelse og bekæmpelse af antisemitisme. Disse udtalelser supplerer dem, som FRA har

udformet i sin rapport om den første undersøgelse af forskelsbehandling og hadforbrydelser mod jøder i EU, der blev offentliggjort i 2013. Med den fortsatte udbredelse af antisemitisme i dagligdagen in mente er de udtalelser, der blev udformet i 2013, fortsat gyldige i 2018.

Antisemitisme gennemsyrrer dagliglivet

VIGTIGSTE RESULTATER

- Et stort flertal af respondenterne (85 %) anser antisemitisme og racisme for at være de mest presserende problemer i de EU-medlemsstater, som undersøgelsen omfattede.
- Et stort flertal af respondenterne (89 %) er af den opfattelse, at antisemitismen er steget inden for de seneste fem år i deres land.
- Et flertal af respondenterne (72 %) udtrykker bekymring over stigende intolerance over for muslimer.
- Et stort flertal af respondenterne (89 %) anser antisemitisme, der flourer på internettet, som et problem i deres land.
- Et stort flertal af respondenterne (88 %) er af den opfattelse, at antisemitisme på internettet er steget i de seneste fem år. De fleste siger, at den er steget »meget«.
- De fleste af de adspurgte i undersøgelsen siger, at de regelmæssigt udsættes for negative udtalelser om jøder. Et stort flertal af de adspurgte blandt alle de undersøgte lande (80 %) peger på internettet som det mest almindelige forum for negative udtalelser.

Undersøgelsens resultater viser, at antisemitisme gennemsyrrer det offentlige rum, og gengiver og forankrer negative stereotyper om jøder. Blot det at være jødisk øger folks sandsynlighed for at blive mødt med en vedvarende strøm af forulempelser, der antager forskellige former, hvor de end færdes, uanset hvad de læser, og uanset hvem de omgås. En sammenligning mellem undersøgelsen fra 2012 og 2018 viser, at der er en stigende opfattelse blandt de adspurgte af, at problemet med antisemitisme forværres i deres land.

»Antisemitisme og racisme er som wienerschnitzel. De er en del af den østrigske kulturarv, præcis som fremmedhad og »vi er anderledes«. Det er ikke noget, man kan kæmpe imod. Man må blot affinde sig med at afbøde konsekvenserne.« (Mand, 50-54 år, Østrig)

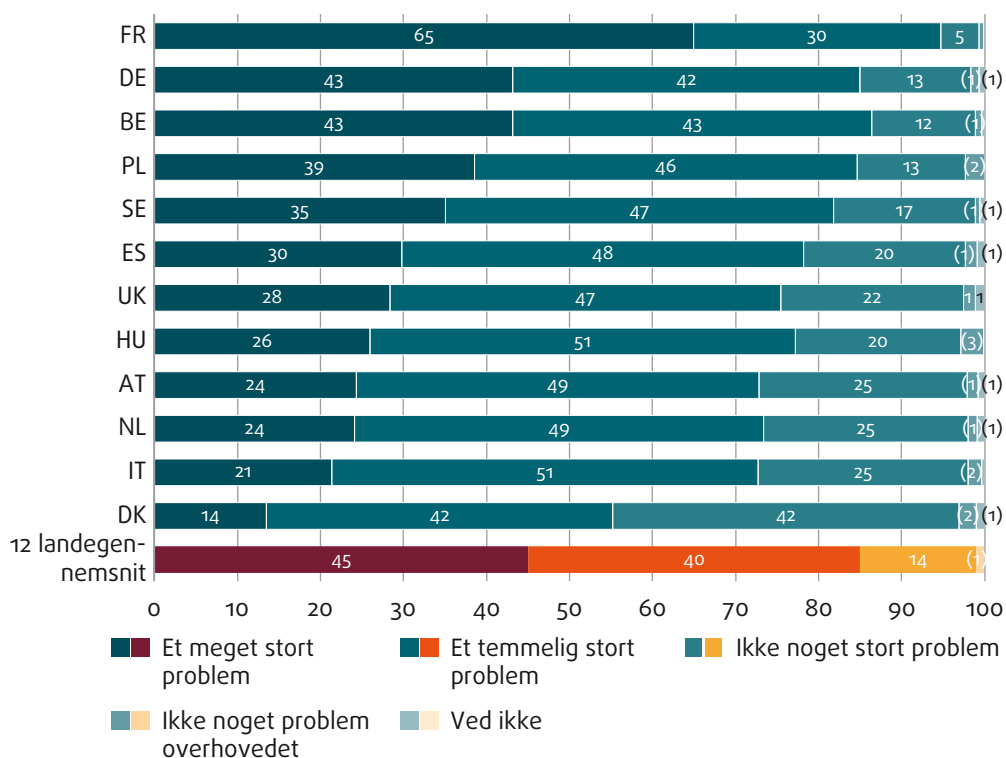
Generelt føler ni ud af ti (89 %) af de adspurgte i 2018-undersøgelsen, at antisemitisme i deres land er steget inden for de seneste fem år forud for undersøgelsen; mere end otte ud af ti (85 %) anser det for at være et alvorligt problem. Respondenterne synes at bedømme antisemitisme som det største samfundsmæssige eller politiske problem i deres land. De vurderer antisemitisme som det

mest problematiske på internettet og på sociale medier (89 %), efterfulgt af offentlige steder (73 %), medier (71 %) og i det politiske liv (70 %). De mest almindelige antisemitiske udtalelser, som de jævnligt støder på, er bl.a., at »israelere opfører sig som nazister over for palæstinensere« (51 %), at »jøder har for megen magt« (43 %), og at »jøder udnytter holocaust-offerrollen til egne formål« (35 %). De adspurgte møder hyppigst sådanne udtalelser online (80 %) efterfulgt af andre medier end internettet (56 %) og ved politiske begivenheder (48 %).

»Det virker, som om Nederlandene er træt af antisemitisme. Det forekommer at være et emne, der bagatelliseres, og også på sociale medier ses det som meget normalt. [...] Meget bekymrende!« (Kvinde, 35-39 år, Nederlandene)

»Jeg tror ikke, at Sverige var antisemitisk tidligere overhovedet, men det har ændret sig. Det er det, der føles så svært. Tidligere var jeg ikke bange overhovedet for at sige, at jeg er jøde; selv mine børn syntes, det var interessant, da de var teenagere og gerne ville være noget særligt. Men nu er jeg mere tilbageholdende med at fortælle om min baggrund. Jeg er bekymret for fremtiden.« (Kvinde, 70-79 år, Sverige)

Figur 1: Antisemitisme ses som et problem i landet i dag, opdelt på EU-medlemsstat (%) ^(a), ^(b), ^(c), ^(d)



Bemærkninger: ^(a) Af alle adspurgte (n=16 395); landets resultater er uvægtede, 12 landegennemsnit er vægtede; sorteret efter »Et meget stort problem«.

^(b) Spørgsmål: Boz. Hvor stort et problem, om overhovedet, er efter din opfattelse hvert af følgende i [LAND] i dag? Svar: D. Antisemitisme.

^(c) Nogle søjler giver ikke 100 % på grund af afrunding af tal.

^(d) Resultater baseret på få svar er mindre pålidelige statistisk set. Resultater baseret på 20-49 uvægtede værdier i en gruppetotal eller baseret på celler med mindre end 20 uvægtede værdier er derfor anført i parentes. Resultater baseret på mindre end 20 uvægtede værdier i en gruppetotal offentliggøres ikke.

Kilde: FRA, 2018.

I denne forbindelse er det opmuntrende, at Europa-Parlamentet i juni 2017 har vedtaget en resolution om bekæmpelse af antisemitisme med en opfordring til en øget indsats på lokalt, nationalt og europæisk niveau. Dette følger i kølvandet på en række initiativer fra Europa-Kommissionen på EU-niveau samt globalt ⁽²⁾. Hertil hører udpegelsen i december 2015 af en koordinator for bekæmpelse af antisemitisme, nedsættelsen i 2016 af en højtstående EU-gruppe for bekæmpelse af racisme, fremmedhad og andre former for intolerance, som har udarbejdet politiske retningslinjer for at forbedre indsatsen mod hadforbrydelser og hadefulde udtalelser, og aftalen i maj 2016 med IT-virksomheder om en adfærdskodeks for bekæmpelse af ulovlig hadefuld tale på internettet.

»Der findes ikke nogen antisemitisme i Ungarn, uanset hvordan de forsøger at male dette billede af vores land. Der er historiske sår, men disse heles smukt.« (Mand, 20-24 år, Ungarn)

Nogle medlemsstater har reageret ved at udpege koordinatore for bekæmpelse af antisemitisme, mens andre har vedtaget eller på et ikkebindende grundlag har godkendt den arbejdsdefinition af antisemitisme ⁽³⁾, der blev vedtaget i maj 2016 af International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) og hilst velkommen af Kommissionen som et nyttigt initiativ til forebyggelse og bekæmpelse af antisemitisme. Der findes et link til IHRA's definition på Kommissionens websted ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ I 2016 arrangerede EU sammen med Canada, Israel og USA det første FN-forum på højt niveau om global antisemitisme for at fremme EU's indsats for bekæmpelse af antisemitisme i en global sammenhæng.

⁽³⁾ Se webstedet for International Holocaust Remembrance Alliance.

⁽⁴⁾ Se Kommissionens websted om bekæmpelse af antisemitisme.

Der er imidlertid en række medlemsstater, der fortsat mangler at omsætte rammeafgørelsen om racisme og fremmedhad (2008/913/RIA) til national lovgivning helt og korrekt. Denne rammeafgørelse definerer en fælles strafferetlig strategi i EU for bekæmpelse af grove tilkendegivelser af racisme eller fremmedhad og således også antisemitisme, herunder i »tilfælde, hvor adfærden udvises via et informationssystem« (artikel 9). Fjernelse af antisemitisme fra det offentlige rum kræver en vedvarende og målrettet indsats for at nedbryde de konstante negative stereotype opfattelser af jøder, også på internettet.

FRA's udtalelse 1

Medlemsstaterne bør fremme integration af foranstaltninger til forebyggelse af antisemitisme i nationale strategier og handlingsplaner. Foranstaltninger til forebyggelse af antisemitisme bør bl.a. have særligt fokus på oplysning, herunder om holocaust. Medlemsstaterne bør ligeledes sikre, at effektiviteten af de udarbejdede foranstaltninger evalueres systematisk. Nationale koordinatore for bekæmpelse af antisemitisme samt en bred vifte af arbejdsmarkedsparter, civilsamfundsorganisationer og lokalsamfundsgrupper – herunder også ikkejødiske – bør inddrages tæt i udviklingen af forebyggende foranstaltninger samt i vurderingen af deres effektivitet.

Udbredt antisemitisme underminerer jødernes opfattelse af sikkerhed og tryghed

VIGTIGSTE RESULTATER

- Næsten halvdelen (47 %) af alle de adspurgte er bekymrede for at blive offer for et antisemitisk verbalt overgreb eller chikane inden for de kommende 12 måneder, mens over en tredjedel (40 %) er bekymrede for at blive fysisk angrebet i samme periode.
- En tredjedel (34 %) af alle de adspurgte sagde, at de i det mindste lejlighedsvist undgik at deltage i jødiske begivenheder eller besøge jødiske steder, fordi de som jøder ikke ville føle sig sikre der eller på vej derhen. Over en tredjedel af alle respondenter (38 %) undgår visse steder i deres lokalområde eller nabolag i det mindste en gang imellem, fordi de som jøder ikke føler sig sikre der.
- For de 12 undersøgte EU-medlemsstater er det halvdelen af de adspurgte (49 %), der i det mindste en gang imellem bærer eller fremviser genstande, der kunne identificere dem som jøder. Af de respondenter, der i det mindste en gang imellem bærer eller fremviser sådanne genstande, er det over to tredjedele (71 %), der i det mindste lejlighedsvist undgår at gøre dette.
- Mere end en tredjedel af alle de adspurgte har overvejet at emigrere (38 %) inden for de seneste fem år, fordi de ikke føler sig sikre som jøde i deres land.
- Et flertal af de adspurgte (70 %) mener, at deres nationale regerings bestræbelser på at bekæmpe antisemitisme ikke er effektive. Samtidig bedømmer halvdelen af respondenterne (54 %) deres nationale regerings bestræbelser positivt i forhold til at garantere de jødiske samfunds sikkerhedsbehov – men graden af tilfredshed med disse bestræbelser varierer kraftigt mellem de enkelte lande.

»Jeg er ikke bange, når jeg går ud på gaden, fordi min mezuzah er placeret inde i mit hus og ikke kan ses. Så det er kun dem, der kommer ind i min lejlighed, der kan se den. Jeg er hunderød for at sætte mezuzahen på den udvendige side.« (Kvinde, 30-34 år, Spanien)

Undersøgelsesresultaterne viser, at mange jøder i EU ikke kan leve et liv uden bekymringer for deres egen og deres families sikkerhed og andre, som står dem nær. Det skyldes risikoen for at blive mål for antisemitisk chikane og overgreb. Følelser af usikkerhed blandt jøder har også fået nogle til at overveje at

emigrere. En sammenligning mellem resultaterne fra undersøgelsen i 2012 og 2018 viser lignende oplevelser med antisemitisk chikane og vold blandt jøder i EU. Resultaterne viser også forskellige niveauer af frygt blandt respondenter for, at de eller deres familiemedlemmer eller andre, der står dem nær, kan blive mål for antisemitisk chikane eller vold.

»Jeg er virkelig bange for mit barns sikkerhed. Han går i den jødiske skole. Hver dag spørger jeg mig selv, om jeg bør sende ham i skole et andet sted.« (Kvinde, 30-34 år, Belgien)

»Jeg er meget bange for mine børns fremtid, da »jøde« er et skældsord i mit område, og man hader jøder så meget, at liv betyder intet. Vi er bange for, at vores børn skal blive angrebet på den ene eller anden måde.« (Mand, 45-49 år, Danmark)

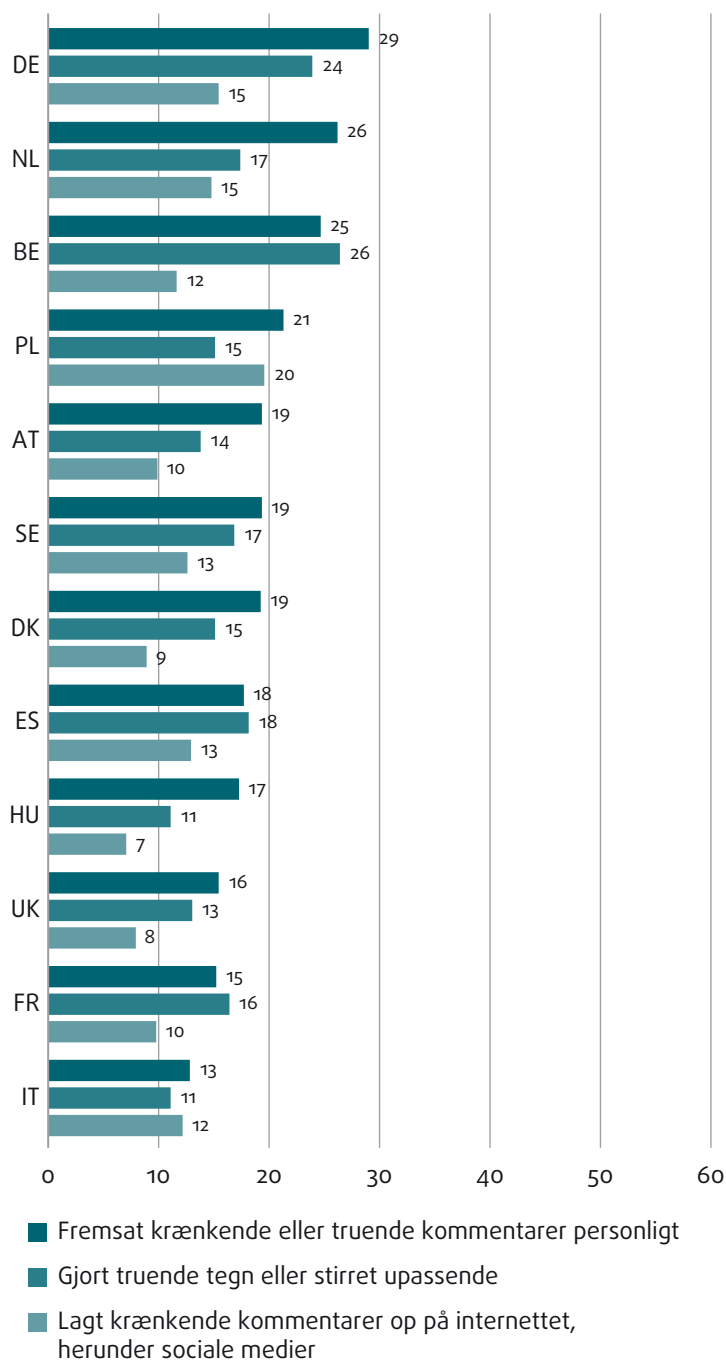
Resultater fra 2018-undersøgelsen viser, at hundredvis af de adspurgte personligt har oplevet et antisemitisk fysisk overgreb i de seneste 12 måneder forud for undersøgelsen. Mere end én ud af fire (28 %) af alle respondenter oplevede antisemitisk chikane mindst én gang i denne periode. Dem, der bærer eller fremviser genstande i offentligheden, der kunne identificere dem som jøder, er udsat for mere antisemitisk chikane (37 %) end dem, der ikke gør det (21 %).

»Jeg hører om mange hændelser og er bekymret for mig selv og min familie. Vi er ofte meget anspændte ved synagogen eller andre jødiske begivenheder og er ængstelige for, hvad der kunne ske. Men min personlige erfaring som bærer af en kippa har været meget god. Samtidig føler jeg mig stadig ikke godt tilpas i områder, der er mindre jødiske (dvs. næsten alle andre steder).« (Mand, 55-59 år, Det Forenede Kongerige)

»Jeg lagde mærke til, at mit jødiske folk fra min generation (herunder mig selv) oplever en kraftig stigning i følelsen af usikkerhed og ikke føler sig velkommen/accepteret som jøde i Nederlandene.« (Kvinde, 30-34 år, Nederlandene)



Figur 2: Oplevelsen af antisemitisk chikane (tre af de mest udbredte former, som opleves en eller flere gange), i de seneste 12 måneder, opdelt på EU-medlemsstat (%) ^(a), ^(b)



Bemærkninger: ^(a) Ud af alle respondenter (n=16 395); landeresultaterne er uvægtede.

^(b) Spørgsmål: Co3. I den for de SENESTE 12 MÅNEDER i [LAND] er der nogen, der har:
 – fremsat krænkende eller truende bemærkninger til dig personligt
 – gjort truende tegn mod dig eller stirret upassende på dig
 – lagt krænkende kommentarer om dig op på internettet, herunder sociale medier?

Co4a. Skete dette, FORDI du er jøde?

Kilde:

FRA, 2018.

»Man oplever mere antisemitisme i Tyskland, når man er ude/åbent synlig.« (Kvinde, 30-34 år, Tyskland)

En ud af fem (20 %) respondenter kender familiemedlemmer eller andre personer, der står dem nær, som er blevet verbalt fornærmet, chikaneret eller fysisk angrebet. Næsten halvdelen af respondenterne var ængstelige over risikoen for at blive udsat for antisemitiske verbale fornærmelser eller chikane (47 %), og fire ud af ti var bange for et antisemitisk fysisk angreb (40 %).

»Ingen af mine venner, hvor jeg bor, eller som jeg arbejder sammen med, ved, at jeg er jøde. Vores børn kender ikke noget til min jødiske baggrund, fordi jeg er hunderød for, at de vil få kommentarer i skolen. Jeg besøger ikke længere synagogen, fordi det ikke er det værd, hvis vi skulle blive mål for et eller andet. Den bedste ting var, da jeg blev gift, fordi mit nye efternavn nu er »Svensson«.» (Kvinde, 40-44 år, Sverige)

En ud af tre (34 %) respondenter undlod at deltage i jødiske begivenheder eller besøge jødiske steder, fordi de ikke føler sig sikre som jøder, når de er der eller er på vej derhen. Over en tredjedel overvejede at emigrere (38 %) i de seneste fem år forud for undersøgelsen, fordi de ikke følte sig trygge som jøder i deres land.

»Hvis man går til en jødisk begivenhed, uanset hvor lille den er, skal man altid registrere sig, og kun da får man adressen at vide. Dette gør, at man overhovedet ikke føler sig tryk længere ved at tage steder hen, hvor mange jøder samles.« (Kvinde, 55-59 år, Nederlandene)

»Jeg går aldrig med jødiske symboler offentligt, og jeg kigger mig altid over skulderen, når jeg deltager i en jødisk begivenhed. [...] Jeg ønsker blot at blive ladet i fred og kunne praktisere min religion.« (Kvinde, 40-44 år, Sverige)

Mere end halvdelen af respondenterne (54 %) bedømmer deres nationale regerings indsats for at sikre de jødiske samfunds sikkerhedsbehov positivt. Men syv ud af ti (70 %) mener, at

regeringen i deres land ikke bekæmper antisemitisme effektivt.

Når man konstant konfronteres med antisemitisme, hæmmer det i alvorlig grad folks glæde over deres grundlæggende rettigheder, herunder beskyttelsen af deres menneskelige værdighed, retten til respekt for deres privatliv og familieliv eller deres ret til at tænke frit, deres samvittigheds- og religionsfrihed. Det er opmuntrende, at så mange jøder mener, at deres regering gør tilstrækkeligt for at imødekomme deres forskellige samfunds behov for beskyttelse. Men selve det forhold, at det er nødvendigt med særlige mere eller mindre permanente sikkerhedsforanstaltninger — f.eks. omkring synagoger, jødiske forsamlingssteder og skoler — for at sikre jødiske samfunds sikkerhed, peger på et vedvarende og dybere samfundsmæssigt sygdomstegn. Medlemsstaterne bliver nødt til at være stålfaste omkring deres løfte om at leve op til de jødiske samfunds beskyttelsesbehov.

»Jeg tror, at frygten for antisemitisme er større end virkeligheden.« (Mand, 40-44 år, Det Forenede Kongerige)

»Jeg bærer en kæde med en davidsstjerne, men jeg viser den ikke frem i offentligheden, fordi jeg prøver at undgå antisemitiske reaktioner på den måde.« (Kvinde, 16-19 år, Belgien)

FRA's udtalelse 2

Medlemsstaterne bør systematisk samarbejde med jødiske samfund omkring sikkerhed og beskyttelse af jødiske steder. Medlemsstaterne bør fortsætte med at gennemføre sikkerhedsforanstaltninger og sikre, at sikkerhedsorganisationer i jødiske samfund er tilstrækkeligt finansieret. EU og medlemsstaterne bør overvåge ændringer i forekomsten af hadforbrydelser og opfattelsen af sikkerhed og tryghed blandt jøder indgående og løbende — bl.a. ved gennemførelse af viktimiseringsundersøgelser — for at hjælpe med at vurdere effektiviteten af de sikkerhedsforanstaltninger, der træffes.

Antisemitisk chikane er så almindelig, at den er blevet normen

VIGTIGSTE RESULTATER

- I gennemsnit oplevede over en tredjedel af alle de adspurgte (39 %) en eller anden form for antisemitisk chikane inden for de seneste fem år forud for undersøgelsen. Mere end én fjerdedel (28 %) blev udsat for denne chikane i de seneste 12 måneder forud for undersøgelsen.
- Undersøgelsesdeltagerne peger på antisemitisk indhold på internettet som den mest akutte form for antisemitisme. Men også personlige kommentarer og truende tegn eller upassende stirren er de mest almindeligt forekommende former for antisemitisk chikane, som respondenter oplever personligt – f.eks. sagde hhv. 18 % og 16 %, at de havde været udsat for disse former for chikane inden for de seneste 12 måneder forud for undersøgelsen.
- Der blev for den groveste form for antisemitisk chikane i de seneste fem år forud for undersøgelsen for de fleste af disse hændelser brugt antisemitisk sprog. Desuden opstod chikanen i situationer, hvor det var muligt at identificere respondenterne som værende jøder (i gennemsnit bemærkede to ud af tre respondenter disse to aspekter under de respektive hændelser).
- Når de blev bedt om at beskrive gerningsmanden bag det groveste tilfælde af antisemitisk chikane, som blev oplevet i de seneste fem år forud for undersøgelsen – i det omfang det var muligt og baseret på deres opfattelser – pegede respondenter i 31 % af tilfældene på, at gerningsmanden var en person, de ikke kender, i 30 % af tilfældene på gerningsmanden som en person med ekstremistiske muslimske holdninger og i 21 % af tilfældene som nogen med venstreorienterede politiske holdninger.
- Flertallet af de adspurgte (79 %), som havde været udsat for antisemitisk chikane i de seneste fem år forud for undersøgelsen, anmeldte ikke den groveste hændelse til politiet eller til nogen anden organisation.
- Næsten halvdelen (48 %) af de respondenter, der ikke anmeldte den groveste hændelse til politiet, sagde, at det ikke ville have gjort nogen forskel, om de havde gjort det. En tilsvarende procentdel (43 %) af respondenterne fandt ikke hændelsen tilstrækkeligt grov.
- For de 12 undersøgte lande havde 3 % af alle respondenter personligt været udsat for fysiske overgreb, fordi de er jøder, i de seneste fem år forud for undersøgelsen. I de seneste 12 måneder forud for undersøgelsen oplevede 2 % af alle respondenter et fysisk overgreb, fordi de er jøder.
- For de 12 undersøgte lande siger 4 % af alle adspurgte, at deres hjem bevidst blev udsat for hærværk, fordi de er jøder, i de seneste fem år forud for undersøgelsen; 2 % oplevede dette inden for de seneste 12 måneder forud for undersøgelsen.

Undersøgelsesresultaterne peger på, at folk udsættes for så mange antisemitiske overgreb, at nogle af de hændelser, de udsættes for, forekommer dem at være bagatelagtige. Men enhver antisemitisk hændelse er i bund og grund et overgreb mod en persons værdighed og kan ikke affærdiges som blot et irritationsmoment. Både undersøgelsen i 2012 og 2018 viser, at respondenter anmelder meget få oplevede tilfælde af antisemitisme til politiet eller nogen anden institution. En sammenligning mellem de to undersøgelsesresultater viser, at kategorierne af gerningsmænd, der står bag antisemitisk chikane, er forblevet konstant med visse kategorier af personer, der konstant er overrepræsenteret som gerningsmænd.

»Jeg giver aldrig mig selv til kende i offentligheden for at undgå at blive udsat for diskrimination. Det spanske samfund er ikke kendetegnet ved mange religioner og forstår ikke jødedommen, og jeg er bange for, at den opfattes som »underlig«. Jeg foretrækker at tilpasse mig til samfundet i dagligdagen.« (Kvinde, 30-34 år, Spanien)

Resultater fra 2018-undersøgelsen viser, at otte ud af ti respondenter (79 %), der oplevede antisemitisk chikane i de seneste fem år forud for undersøgelsen, ikke anmeldte den groveste hændelse til politiet eller nogen anden organisation. De vigtigste årsager til ikke at anmelde hændelser er følelsen af, at det ikke vil gøre nogen forskel overhovedet (48 %), at man ikke anser hændelsen for at være

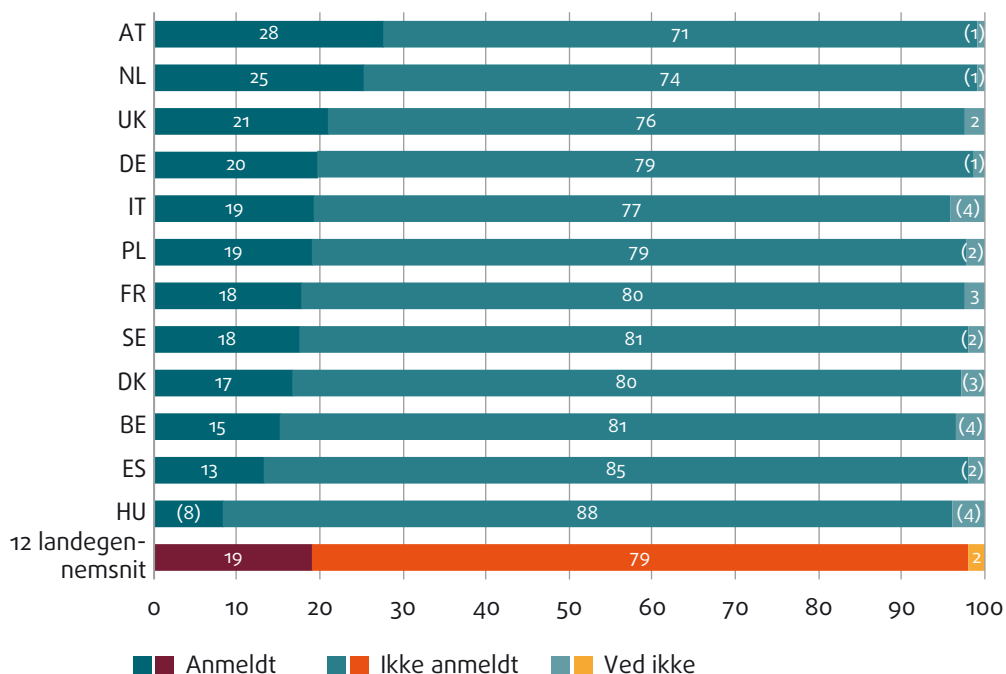
tilstrækkeligt grov til at blive anmeldt (43 %), eller fordi indberetning ville være for ubekvem eller skabe for mange problemer (22 %).

Normaliseringen af antisemitisme kommer også til udtryk i den brede vifte af gerningsmænd, som spænder over hele det samfundsmæssige og politiske spektrum. De hyppigst omtalte kategorier af gerningsmænd bag den groveste forekomst af antisemitisk chikane, som respondenterne oplevede, omfatter personer, som de ikke kendte (31 %), personer med ekstremistiske muslimske holdninger

(30 %), personer med venstreorienterede politiske holdninger (21 %), en kollega på arbejdet eller skolen/universitetet (16 %), en bekendt eller ven (15 %) og personer med højreorienterede politiske holdninger (13 %).

»Jeg indrømmer aldrig, at jeg er jøde, af frygt. Der er kun to mennesker, der kender min baggrund. [...] Jeg kan ikke blive udsat for forskelsbehandling, hvis der ikke er nogen, der ved, at jeg er jøde. Jeg stikker en løgn, når jeg bliver spurgt direkte om min nationalitet.« (Kvinde, 50-54 år, Polen)

Figur 3: Indberetning af det groveste tilfælde af antisemitisk chikane inden for de seneste fem år, opdelt på EU-medlemsstat (%) ^(a), ^(b), ^(c), ^(d)



Bemærkninger: ^(a) Ud af respondenter, der oplevede en eller anden form for antisemitisk chikane inden for de seneste fem år (n=6 486); 12 landegennemsnit er vægtet.
^(b) Spørgsmål: Co8. Anmeldte du eller nogen anden denne hændelse til politiet eller til nogen anden organisation?
^(c) Nogle søjler giver ikke 100 % på grund af afrunding af tal.
^(d) Resultater baseret på få svar er mindre pålidelige statistisk set. Resultater baseret på 20-49 uvægtede værdier i en gruppetotal eller baseret på celler med mindre end 20 uvægtede værdier er derfor anført i parentes. Resultater baseret på mindre end 20 uvægtede værdier i en gruppetotal offentliggøres ikke.

Kilde: FRA, 2018.

I henhold til direktivet om ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder bør ofre behandles på en respektfuld, forstående og professionel måde uden nogen form for forskelsbehandling, heller ikke på grund af religion (betragtning 9). I henhold til

direktivets artikel 22 har alle ofre ret til at få vurderet, om det vil være nødvendigt at beskytte dem mod yderligere viktisering. Denne vurdering skal tage hensyn til offerets personlige karakteristika, herunder dennes religion, hvor det er relevant for

en vurdering af et offers beskyttelsesbehov. Direktivet tager især sigte på tilfælde, hvor en forbrydelse er blevet begået ud fra et diskriminatorisk motiv, der kan have forbindelse til offerets personlige karakteristika, herunder dets religion. I disse tilfælde har medlemsstaternes myndigheder en særlig forpligtelse til at vurdere risiciene for en yderligere viktimisering motiveret af dette karakteristika. I henhold til rammedirektivet om racisme og fremmedhad skal denne fordomsfulde motivation betragtes som en skærpende omstændighed eller tages i betragtning af domstolene ved udmålingen af straf til lovovertrædere (artikel 4). Fuld gennemførelse af EU-retten indebærer, at ofre tilskyndes til at anmelde antisemitiske lovovertrædelser til politiet, og at det sikres, at politiet registrerer den diskriminerende motivation på anmeldelsestidspunktet.

FRA's udtalelse 3

Medlemsstaterne bør i fuldt omfang og korrekt omsætte offerdirektivet (2012/29/EU) i national lovgivning for at sikre, at ofre for antisemitisme får den støtte, de har behov for, når de anmelder hændelser til de relevante myndigheder. Medlemsstaterne bør ligeledes i fuldt omfang og korrekt omsætte rammedirektivet om racisme og fremmedhad (2008/913/RIA) i national lovgivning for at sikre, at der udmåles effektive, forholdsmæssige og afskrækkende straffe til lovovertrædere på et konsekvent grundlag. De strafferetlige systemer i medlemsstaterne bør ligeledes regelmæssigt rapportere om de straffe, der udmåles til lovovertrædere, og om domstolenes begrundelser i relevante domme.

Antisemitisk forskelsbehandling på nøgleområder i livet fortsat usynlig

VIGTIGSTE RESULTATER

- Generelt siger 11 % af alle respondenterne, at de følte sig forskelsbehandlet, fordi de er jøder, inden for de seneste 12 måneder forud for undersøgelsen på et eller flere af de fem områder, der er anført i undersøgelsen – beskæftigelse (på arbejdspladsen eller i forbindelse med jobsøgning), uddannelse, sundhed og bolig.
- Mere end tre ud af fire (77 %) af dem, der siger, at de har følt sig forskelsbehandlet i de seneste 12 måneder forud for undersøgelsen, fordi de er jøder, anmeldte ikke den mest alvorlige hændelse til nogen myndighed eller organisation.
- Et flertal af respondenterne (52 %), der følte sig forskelsbehandlet i de seneste 12 måneder forud for undersøgelsen, og som ikke anmeldte den mest grove hændelse nogen steder, sagde, at de ikke stolede på, at en anmeldelse af hændelsen ville gøre deres situation bedre. En tredjedel af de adspurgte, der følte sig udsat for forskelsbehandling, og som ikke anmeldte den groveste hændelse, sagde, at de ikke anmeldte den, fordi den ikke var tilstrækkeligt grov (34 %), eller fordi de kunne ikke fremlægge beviser (33 %).
- Flertallet af respondenter er bekendt med lovgivning, der forbyder forskelsbehandling baseret på etnisk oprindelse eller religion – mens omkring 64 %-87 %, afhængigt af område, anførte, at de havde hørt om det. Respondenter er mest bekendte med lovgivning mod forskelsbehandling på beskæftigelsesområdet og mindst opmærksomme på deres beskyttelse på boligområdet.
- De fleste respondenter (71 %) siger, at de er bekendte med en organisation i landet, der tilbyder vejledning og støtte til mennesker, som udsættes for forskelsbehandling. Respondenter henviste som oftest til jødiske organisationer, der har specialiseret sig i sikkerhed og tryghed for det jødiske samfund og/eller antisemitisme, og til nationale organer for ligestilling og menneskerettigheder.

»Manglen på antisemitiske hændelser i det offentlige rum skyldes primært det forhold, at vi er en masse jøder, der har besluttet os for ikke at bruge kipå eller tale så meget om emnet for ikke at blive udsat for forskelsbehandling. Vi møder ikke forskelsbehandling, fordi vi »skjuler« os.«
(Mand, 35-39 år, Spanien)

Undersøgelsesresultaterne tyder på, at antisemitisme ikke kun giver sig udslag i hadforbrydelser,

men også i ulige behandling på mange af livets nøgleområder. Men den meget lave anmeldelsesprocent for antisemitisk forskelsbehandling kombineret med den tilsyneladende normalisering af hændelser forhindrer, at det sande omfang af antisemitisk forskelsbehandling kommer til de relevante myndigheders, ligestillingsorganers eller lokale organisationers kendskab. En sammenligning af resultaterne fra undersøgelsen i 2012 og 2018 viser, at

omfanget af opfattet antisemitisk forskelsbehandling inden for beskæftigelse, uddannelse, sundhed og bolig forblev uændret. Der kan ikke observeres nogen ændringer i anmeldelsesprocenten, som fortsat ligger lavt.

»Den antisemitisme, som jeg oplevede, er mere subtil, end det kan beskrives i et skema som dette. Som den pinlige tavshed, der opstod, efter at jeg engang talte om det at være jøde på en arbejdsplads.« (Mand, 25-29 år, Sverige)

Resultaterne fra 2018-undersøgelsen viser, at der i de seneste 12 måneder forud for undersøgelsen var én ud af ti (11 %) respondenter, der følte sig udsat for forskelsbehandling inden for beskæftigelse, uddannelse, sundhed eller bolig, fordi de er jøder. Næsten otte ud af ti (77 %) af dem, der siger, at de har været udsat for denne forskelsbehandling, anmeldte ikke den groveste hændelse til nogen myndighed eller organisation. De vigtigste årsager, de angav, til ikke at indgive anmeldelse er opfattelsen af, at det ikke ville ændre noget som helst (52 %), at hændelsen ikke er tilstrækkeligt alvorlig (34 %), og at de ikke kan fremvise bevis for forskelsbehandling (33 %). Samtidig er langt det overvejende flertal af respondenterne vidende om lovgivning mod forskelsbehandling (85 % f.eks. på beskæftigelsesområdet) samt organisationer, der kan tilbyde rådgivning eller støtte i tilfælde af forskelsbehandling (71 %), herunder lokale jødiske organisationer og nationale ligestillingsorganer.

Direktivet om racelighed (2000/43/EF) forbyder etnisk forskelsbehandling på vigtige områder af

livet, herunder beskæftigelse, uddannelse, sundhed eller bolig. Direktivet om lighed i beskæftigelsen (2000/78/EF) forbyder forskelsbehandling på beskæftigelsesområdet på grund af religion eller overbevisning. I henhold til direktiverne skal medlemsstaterne påse, at de bestemmelser, der vedtages i medfør af dette direktiv, bringes til de berørte personers kendskab ved hjælp af alle egnede midler. Ifølge direktiverne skal medlemsstaterne fastsætte effektive sanktioner, der står i rimeligt forhold til overtrædelsen og har afskrækkende virkning i tilfælde af diskriminerende handlinger.

FRA's udtalelse 4

EU og medlemsstaterne bør påse, at ofre for antisemitisk forskelsbehandling tilskyndes og hjælpes til at anmelde hændelser til relevante myndigheder, ligestillingsorganer eller tredjepartsorganisationer. Dette kunne opnås via EU og medlemsstaterne gennem finansiering af konkrete oplysnings- og informationskampagner. Disse kampagner kunne tilrettelægges af relevante ministerier i tæt samarbejde med nationale ligestillingsorganer og lokale jødiske organisationer for at sikre, at deres budskaber bliver mere målrettede. Fokus for sådanne kampagner kunne være at vise, hvordan antisemitisk forskelsbehandling udgør en grov overtrædelse af menneskers grundlæggende rettigheder og menneskerettigheder, og hvorfor det kan betale sig for ofrene at rejse sag. Enhver sådan kampagne bør ligeledes sætte spot på, at lovovertrædere pålægges effektive sanktioner, der står i rimeligt forhold til overtrædelsen og har afskrækkende virkning.



UNDERSØGELSEN KORT FORTALT

Dette resumé præsenterer de vigtigste resultater af FRA's anden undersøgelse af jøders oplevelser og opfattelser af hadforbrydelser, forskelsbehandling og antisemitisme. Undersøgelsen analyserer data fra besvarelser fra 16 395 personer, der identificerer sig som jøder (fra og med 16 år) i 12 EU-medlemsstater – Belgien (BE), Danmark (DK), Det Forenede Kongerige (UK), Frankrig (FR), Italien (IT), Nederlandene (NL), Polen (PL), Spanien (ES), Sverige (SE), Tyskland (DE), Ungarn (HU) og Østrig (AT). Disse medlemsstater er hjem for over 96 % af den anslåede jødiske befolkning i EU ⁽⁵⁾.

Hvordan er denne undersøgelse blevet gennemført?

Undersøgelsen blev gennemført online i perioden fra maj til juni 2018. I mangel af pålidelige stikprøvegrundlag og baseret på erfaringerne fra 2012-undersøgelsen ⁽⁶⁾ valgte FRA at gøre brug af en onlineundersøgelse, idet den gjorde det muligt for respondenterne at udfylde undersøgelsen, når og hvor det passede dem bedst, i deres eget tempo og på deres nationale sprog. Onlineundersøgelsesformen gjorde det også muligt at tilbyde respondenterne oplysninger om FRA, de organisationer, der står for dataindsamlingen, og om hvordan de indsamlede data ville blive brugt. Denne metode havde potentialet til at gøre det muligt for alle interesserede personer i de 12 EU-medlemsstater, der identificerer sig som jøder, at deltage og øse af deres erfaringer. Det var også den metode, der lettest kunne anvendes til at overvåge respondenterne fra alle de udvalgte medlemsstater under lige vilkår. Denne metode giver ikke en vilkårlig sandsynlighed, der opfylder de statistiske krav til repræsentativitet. Undersøgelsesresultaterne er imidlertid pålidelige og solide og repræsenterer de mest omfattende data om oplevelser af antisemitisme i EU.

Hvem deltog i undersøgelsen?

I undersøgelsen deltog personer fra og med 16 år, som betragter sig selv som jøder – baseret på religion, kultur, opvækst, etnicitet, slægtskab eller af andre grunde – og som på undersøgelsestidspunktet boede i et af de undersøgte lande. De største stikprøver blev udtaget fra de to lande, som ifølge skøn har de største jødiske befolkningsgrupper i EU – Det Forenede Kongerige og Frankrig. Der blev udtaget stikprøver fra over 1 000 respondenter i Nederlandene, Sverige og Tyskland. For de resterende syv lande varierede stikprøvernes omfang fra 400 til 800 respondenter.

Stikprøvestørrelser for de undersøgte medlemsstater

Land	N
Østrig	526
Belgien	785
Danmark	592
Tyskland	1 233
Frankrig	3 869
Ungarn	590
Nederlandene	1 202
Italien	682
Polen	422
Spanien	570
Sverige	1 193
Det Forenede Kongerige	4 731

⁽⁵⁾ DellaPergola, S. (2016), *World Jewish Population, 2016*. Berman Jewish DataBank.

⁽⁶⁾ FRA (2013), *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism*. Luxembourg, Publikationskontoret.

Hvad blev der spurgt om i undersøgelsen?

I undersøgelsen blev respondenterne spurgt om deres holdninger til tendenser inden for antisemitisme, antisemitisme som et problem i hverdagen, personlige oplevelser med antisemitiske hændelser og bekymringer for at blive offer for et antisemitisk overgreb. Undersøgelsen giver ligeledes data om, i hvilket omfang respondenterne opfatter antisemitiske handlinger mod det jødiske samfund — som f.eks. vandalisme af jødiske steder eller antisemitiske budskaber i radio og TV eller på internettet — som et problem i landene.

Undersøgelsen indsamlede data om virkningerne af antisemitisme på respondenternes adfærd i det daglige og deres opfattelser af tryghed og om eventuelle tiltag, de træffer på grund af frykten for deres sikkerhed. Spørgsmålene vedrørende personlige oplevelser af særlige former for chikane eller fysisk vold blev fulgt op af spørgsmål, hvor de nærmere omstændigheder ved disse hændelser kunne uddybes, herunder deres hyppighed, antal og gerningsmændenes karakteristika, og anmeldelsen af hændelsen til en organisation eller institution. Undersøgelsen indsamlede data om personlige oplevelser af at føle sig udsat for forskelsbehandling af forskellige årsager og på forskellige af dagliglivets områder — f.eks. på arbejdspladsen, i skolen, eller når der gøres brug af specifikke tjenesteydelser. Undersøgelsen fulgte op på respondenternes oplevelser af forskelsbehandling vedrørende anmeldelsen af hændelser og begrundelser for ikke at indgive anmeldelse. Undersøgelsen så endvidere nærmere på omfanget af viden om rettigheder i forbindelse med lovgivning mod forskelsbehandling, offerstøtteorganisationer og viden om lovgivning vedrørende bagatellisering eller benægtelse af Holocaust.

Præsentation af undersøgelsesresultater

Når undersøgelsesresultaterne præsenteres for de 12 EU-medlemsstater, justeres gennemsnittet af alle lande med en vægt, der tager højde for den jødiske befolknings forskellige størrelse i de enkelte lande. Beregningerne er baseret på midtpunktet af kernen og udvidede skøn over den jødiske befolkning i de udvalgte lande (for skøn henvises til DellaPergola, S.: *World Jewish Population*. Berman Jewish DataBank, 2016). Dette sker for at justere de udtagne stikprøver proportionelt på en sådan måde, at det korrekte forhold mellem forskellige landes bidrag til resultaterne på EU-niveau bevares.





Denne rapport beskriver de vigtigste resultater af FRA's anden undersøgelse af jødiske samfunds erfaringer med hadforbrydelser i EU – den største undersøgelse af jødiske samfund, der nogensinde er gennemført på verdensplan. Undersøgelsen dækker 12 EU-medlemsstater og havde deltagelse af knap 16 500 mennesker, der identificerer sig som jøder. Den følger op på agenturets første undersøgelse, der blev gennemført i syv lande i 2012.

Resultaterne giver stof til eftertanke. De understreger, at antisemitisme fortsat er udbredt i hele EU – og på mange måder er blevet normaliseret i bekymrende omfang. De vigtige oplysninger, der er indeholdt i denne rapport, kan støtte de politiske beslutningstagere i EU i at optrappe deres bestræbelser på at sørge for sikkerhed og værdighed for alle jøder, der bor i EU.

Yderligere oplysninger

FRA-rapporten om undersøgelsesresultaterne – *Experiences and perceptions of antisemitism – Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU* – kan læses i sin helhed på: <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>

Oplysninger om FRA's dataindsamling om antisemitiske hændelser og hadforbrydelser findes på:

- FRA (2018): *Antisemitism – Overview of data available in the European Union 2007-2017*. Luxembourg, Publikationskontoret.
- FRA (2018): *Racism, xenophobia and related intolerances*. Kapitel 4 i: *Fundamental Rights Report 2018*. Luxembourg, Publikationskontoret.
- FRA (2013): *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism*. Første undersøgelse. Luxembourg, Publikationskontoret.

Oplysninger om FRA's arbejde med undervisning om holocaust og menneskerettigheder findes på: <http://fra.europa.eu/en/project/2006/holocaust-and-human-rights-education>



Den Europæiske Unions
Publikationskontor

© Den Europæiske Unions Agentur for
Grundlæggende Rettigheder, 2019

Billeder (fra venstre mod højre/start i øverste række):
© Stock.adobe.com_Rafael Ben-Ari; Stock.adobe.com_brat82; Stock.adobe.com_dubova; Shutterstock.com_129757388; Stock.adobe.com_Odelia Cohen; Stock.adobe.com_REDPIXEL; Stock.adobe.com_Menschen; Stock.adobe.com_Sergey Nivens; Stock.adobe.com_superelaks.

Ved enhver anvendelse eller gengivelse af fotos eller andet materiale, der ikke er omfattet af den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettighedsophavsret, skal der indhentes tilladelse direkte fra indehaverne af ophavsrettighederne.

Print: ISBN 978-92-9474-282-7, doi:10.2811/68313
PDF: ISBN 978-92-9474-281-0, doi:10.2811/6886

FRA – DEN EUROPÆISKE UNIONS AGENTUR FOR GRUNDLÆGGENDE RETTIGHEDER

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wien – Østrig
Tlf. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

